

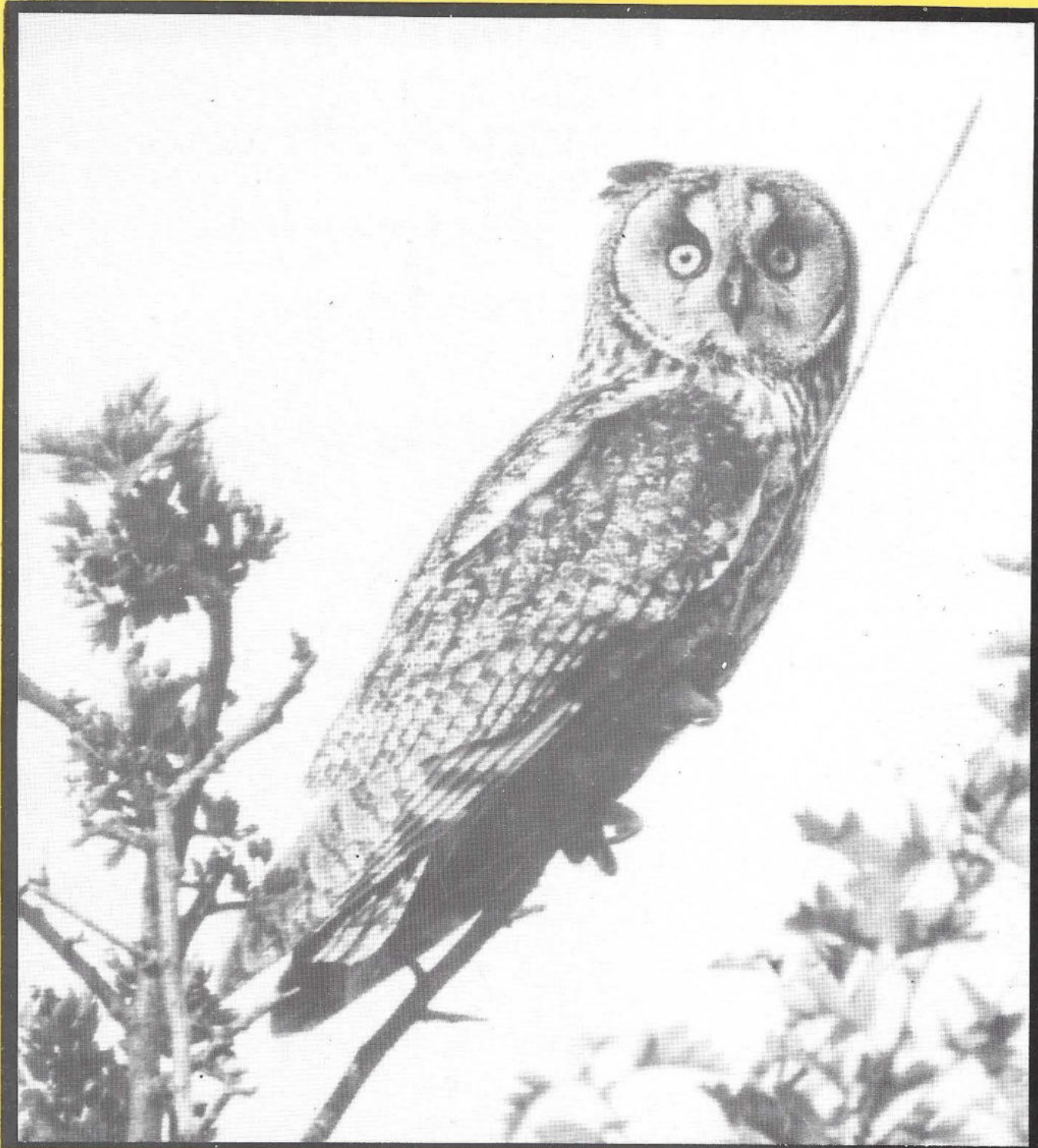


kwartaalblad stichting duinbehoud

duin

1984 nr. 3

f 4,75



Amsterdamse Waterleidingduinen

WATERLEIDING-DIRECTEUR IR. C. VAN DER VEEN:

"Zonder ons was het duin misschien al oefenterrein"

Waterwinner en natuurliefhebber? Ir. C. van der Veen, directeur van de Gemeentewaterleidingen van Amsterdam (GWA) - en dus ook van de AW-duinen - zegt het te zijn. Toch weigerde zijn bedrijf enige tijd geleden om mee te werken aan een onderzoek naar herstel mogelijkheden voor het zuidelijk deel van het gebied, de Luchterduinen. Hoe serieus neemt de GWA het natuurbeheer?

door FRANK STEENKAMP

Met helder weer moet je vanaf de 7e verdieping van het kantoor-gebouw in Amsterdam-Sloterdijk (directeuren zitten haast altijd zo 'hoog') het duingebied net kunnen zien liggen. Maar op de regenachtige zomerdag van ons gesprek is de heer Van der Veen met zijn gedachten heel ergens anders. De volgende dag vertrekt hij voor vakantie naar de VS: eerst Texas, dan Nevada en Oregon. Hij houdt van grootse landschappen waarin de aanwezigheid van de mens nauwelijks merkbaar is.

Ook in 'zijn' duingebied wil hij de menselijke invloed terugdringen waar het kan. Een voorbeeld is de recreatie: "we willen het aantal paden verminderen, een deel ervan versmallen en allerlei landschapsvreemde objecten weghalen. Zoals oude gebouwtjes en palen; en persoonlijk ben ik er ook voor om de ANWB-paddestoelen te verwijderen. Dan kun je weer eens gewoon verdwalen..."

LANDSCHAP AANGETAST

Van der Veen was ooit voorzitter van de Stichting Natuur en Milieu en ziet zichzelf als natuurbeschermer. En zijn streven naar een betere 'inpassing' van de recreatie verdient inderdaad lof. Maar hoe zit het met de inpassing van zijn eigen menselijke activiteit, de waterwinning?

Op het eerste gezicht botst die op verschillende punten met zijn hobby van natuurbescherming: verdroging in de Zuidhollandse Luchterduinen en landschapsaantasting plus eutrofiëring in het Noordhollandse infiltratiegebied Brederodesduin. Maar we gaan niet voorzegen. Hoe ziet de directeur zelf de relatie tussen waterwinning en natuurbescherming?

"Volgens mij lopen de belangen

voor een groot deel parallel: allebei willen ze een groot gebied zonder verontreinigingen. En de zure regen is voor beide een probleem. Maar de waterwinwerken hebben ook wel een negatieve invloed. Neem het infiltratieveld in het noorden, met al die gegraven kanalen. Men heeft daar kort na de oorlog zeker zijn best op gedaan, maar inmiddels zijn de inzichten over landschapsbescherming veranderd. Nu zou je dat heel anders doen".

Tegelijk zwakt de directeur dit probleem wat af: "dit is geen milieu- maar landschapsaantasting. En dan ook nog alleen in de ogen van fijnproevers. Want de gewone mensen vinden die kanalen zo lelijk nog niet".

Toch meldt Van der Veen ook de



F. Steenkamp

Ir. C. van der Veen

problemen met het aangevoerde Lekwater en stelt vast dat de GWA in 1974 als eerste begon om dat water, vóór het in de duinen kwam, beter te zuiveren. Dat daarmee de oorspronkelijke planten van de duinvallen niet teruggkwamen, erkent hij wel terloops, maar het wordt niet helemaal duidelijk hoe zwaar hij daaraan tilt: het gemis van een aantal zeldzame planten noemt hij "vooral een probleem van de ecologen".

SPELING IN DE WATERWINNING

Van der Veen ziet dus wel enkele problemen. De volgende vraag is natuurlijk, wat de GWA wil doen om ze op te lossen. Het bedrijf kan bijvoorbeeld inhaken op voorstellen -o.a. van de Stichting Duin van 8 miljoen kuub water in de Luchterduinen stop te zetten. Sinds 1974 is het Amsterdamse waternutverbruik namelijk gedaald van 85 naar 75 miljoen kuub. En uit de Loosdrechtse plassen bleef al die tijd 20 miljoen kuub komen. Dus is de productiecapaciteit in de duinen groter dan nodig. Kan de GWA inderdaad wég uit de Luchterduinen?

"Integendeel", zegt de directeur, "we hebben de speling juist benut om in het noorden minder rivierwater te infiltreren. Uit de Luchterduinen halen we enkel regenwater en daarvan willen we zoveel mogelijk hebben. Hoe groter het aandeel regenwater, des te schoner is het drinkwater".

De sinds tien jaar gegroeide speling in de duinwaterwinning benut de GWA dus liever voor nog schoner water dan voor herstel van de natuur. Maar is die extra gunstige mengverhouding wel zo nodig? Amsterdam heeft toch al schoner drinkwater dan veel andere steden? Dat geeft de directeur wel toe, maar: "wij kijken graag verder dan de normen die zeggen hoe vuil het drinkwater nog mag zijn. En bovendien: het water uit het zuiden biedt ons de mogelijkheid om kwaliteitswisingen in het infiltratiewater door bijmenging op te vangen. Dat geeft een meer konstante samen-

stelling van het water en daardoor ook een efficiënte zuivering. En tenslotte is er nog de voorraadfunktie".

Hoe zit het dan met het vaak voorgestelde alternatief van 'diep-infiltratie'? Daarmee kan je toch ook voorraad vormen en fluktuaties opvangen, maar dan in diepere zandpakketten, dus zonder de natuur nog te beïnvloeden? Van der Veen is daarover sceptisch: "Ook ons bedrijf doet al sinds 1960 proeven met die techniek, maar hij is nog niet bedrijfszeker genoeg. De belangrijkste puzzel is nog steeds, dat de persputten geleidelijk verstoppt raken. En ook als we dat oplossen, blijven er problemen. Over diep opgeborgen water kan je bijvoorbeeld niet zo eenvoudig en snel beschikken. Je kan niet even de schuif openzetten, maar je moet het oppompen en dat gaat altijd vertraagd. Er moet dus een groot aantal brommen geplaatst worden. Bovendien geeft dat in- en uitpompen altijd een hoger energieverbruik".

Desondanks meent Van der Veen: "Al zal het nog zo'n tien jaar duren, diepinfiltratie is zeker een mogelijkheid. Voordeel zou natuurlijk zijn, dat je die open kanalen niet meer nodig hebt, zodat je het landschap wat kan herstellen".

PROBLEMEN ROND ONDERZOEK

Er lijkt met de GWA dus toch te praten over ombuigingen in de toekomst. Staat het bedrijf dus ook achter het recente regeringsstandpunt (over het Tweede Struiktuurschema voor de watervoorziening) dat in de Luchterduinen vermindering van de waterwinning serieus overwogen moet worden? De GWA-directeur ziet nog de nodige technische problemen, maar: "wij vinden wel dat dit onderzocht moet worden; en daaraan willen we ook graag meewerken. Dat hebben we een half jaar geleden in een brief aan de minister laten weten".

Ziet Van der Veen niet over het hoofd dat er al een onderzoek gedaan is, namelijk het IODZH, het grote onderzoeksproject van een aantal instituten, in opdracht van het Rijk en de provincie Zuid-Holland. Door dat onderzoek is de 'overweging' van de regering geïnspireerd. Een IODZH-konklusie was namelijk: "Beëindiging van de winning in de Luchterduinen is gewenst".

Als dit ter sprake komt, zet



Zwanterveldkanaal: landschappelijk aangepast of recht en lelijk?

Van der Veen zijn stekels over-eind: "wij zijn helemaal niet bij dat onderzoek betrokken geweest en dat vinden we jammer. Het is niet diepgaand genoeg geweest en daarom zijn er voorbarige konklusies getrokken. Er moet nader onderzoek komen en daaraan willen we graag meewerken".

Nu valt het met die voorbarigheid wel mee, want onder de IODZH-konklusie stond ook nog: "de gevolgen voor de watervoorziening van Noord-Holland zijn niet nader onderzocht": een duidelijke suggestie voor vervolgonderzoek. En inderdaad heeft één van de deelnemende instituten, het Centrum voor Milieukunde in Leiden (CML) een initiatief tot zulk onderzoek genomen, waarbij waterwin- en natuurbeheersaspecten van verschillende toekomstscenario's voor de gehele AW-duinen bestudeerd kunnen worden.

Volgens het CML heeft de GWA-staf daaraan in het begin medewerking verleend. Wel waren er strubbelingen, maar na een gesprek medio '83 leken ook die opgelost. Het CML zond een brief ter bevestiging van dit alles... en hierop is sindsdien nooit meer gereageerd.

Van der Veen spreekt eerst van "een zekere hapering in de contacten", maar erkent desgevraagd dat de meningsverschillen vorig jaar opgelost leken. "Ik was er zelf nogal voor 'in' om met zo'n onderzoek te beginnen en intern hebben we er zelfs wat ideeën voor uitgewerkt. Maar toen kwam het IODZH-eindrapport en daarvan zijn we nogal geschrokken. Ik was eerst van mening dat ieder onderzoek nuttig is, maar we zijn nu meer op onze hoede. Als er onderzoek komt, willen we eerst weten in wat voor kader dat past: wie doet het, hoe is het opgezet en wat gebeurt er met de resultaten? Daarover willen we eerst praten".

IMPASSE DOORBREKEN

Het blijft allemaal wat vreemd. Het IODZH, waarvan de GWA-leiding zo geschrokken is, was niet zomaar een onderzoek, maar werd geëncoreerd door het Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening. Is het bedrijf misschien gewoon geschrokken omdat men aan z'n waterproduktie dreigt te gaan torren? Vraag aan Van der Veen: is de GWA-leiding -na de verbreking van het contact- nu niet aan zet op de impasse te doorbreken?

Van der Veen: "Ik wil, als ik terug ben van vakantie, wel een initiatief nemen. Maar niet direct in een brief aan Milieukunde. Je moet niet denken dat ik geen vertrouwen in het CML heb, ik vind zelfs dat men daar goed werk doet en ik wil dat instituut er dus zeker niet buiten houden. Maar ik heb liever dat het Rijk er duidelijk bij betrokken wordt. Nee, ik ben echt niet bang voor onderzoek, maar het moet wel onder de juiste beleidsparaplu gebeuren. Ik zal me dus in een brief wenden tot het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu".

Van der Veen vat zijn visie op de AW-duinen aldus samen: "We willen het terrein zover mogelijk 'natuurlijk' laten worden, maar er intussen wel water blijven winnen. Misschien is het voor de natuurbeschermers goed om te bedenken, dat de waterwinning voor hen in de duinen tot op grote hoogte een bondgenoot is. Als je deze twee belangen uit elkaar drijft, winnen de krachten die het allemaal heel anders willen. Kijk maar naar Zandvoort met het Bouwes-hotel en het race-circuit. Als je ons nog eens uit de duinen zou weggagen, kreeg je er voor je het wist een militair oefenterrein voor terug".